

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive Research) ศึกษาถึงความสัมพันธ์ของปัจจัยส่วนตัว การสนับสนุนทางสังคมกับการเผชิญภาวะเครียดของครอบครัวผู้ป่วยจิตเภทผู้ใหญ่ และศึกษาปัจจัยทำนายการเผชิญภาวะเครียดของครอบครัวผู้ป่วยจิตเภทผู้ใหญ่ และศึกษาปัจจัยทำนายการเผชิญภาวะเครียดของครอบครัวผู้ป่วยจิตเภท โดยมีลำดับขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ดังนี้

ประชากร

ประชากรที่ใช้ศึกษาครั้งนี้ เป็นครอบครัวของผู้ป่วยซึ่งป่วยเป็นโรคจิตเภท และเข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลสมเด็จพระเจ้าพระยาและโรงพยาบาลศรีธัญญา ระหว่างวันที่ 20 ธันวาคม 2533 ถึงวันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2534 จำนวน 197 คน โดยกำหนดขอบเขตประชากรดังนี้

1. เป็นบุคคลในครอบครัวผู้ป่วยจิตเภทผู้ใหญ่ ได้แก่บุคคลที่อาศัยอยู่ในบ้านเดียวกันกับผู้ป่วยทำหน้าที่ดูแลผู้ป่วย รับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลผู้ป่วย ขณะที่รับการรักษาพยาบาลและอยู่ที่บ้าน ในที่นี้จะเป็นคนใดคนหนึ่ง ที่เป็น บิดา มารดา สามี ภรรยา หรือบุตร
2. มีอายุระหว่าง 20-60 ปี
3. ไม่จำกัด เพศ ความรู้ ฐานะ เศรษฐกิจ อาชีพ
4. ผู้ป่วยจิตเภทผู้ใหญ่ที่แพทย์ให้การวินิจฉัยโรคว่าเป็นโรคจิตเภท มีอายุระหว่าง 20-60 ปี

ตัวอย่างประชากร

ตัวอย่างประชากรคือบุคคลในครอบครัวผู้ป่วยจิตเภท จำนวน 197 คน ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการคัดเลือกตามขั้นตอนต่อไปนี้

1. ประมาณการจำนวนตัวอย่างประชากร (Sample size) โดยคำนวณจากสูตร Taro Yamane ที่ระดับความเชื่อมั่น 95 % ความคลาดเคลื่อนในการสุ่มตัวอย่าง 7 % (บุญธรรม กิจปรีดาวิสุทธิ 2527 : 23) ได้ตัวอย่างอย่างประชากร 197 คน
2. คำนวณจำนวนตัวอย่างประชากรจาก 2 โรงพยาบาล โดยคิดตามสัดส่วนของประชากร ได้ตัวอย่างประชากรดังนี้

โรงพยาบาล	จำนวนผู้ป่วยจิตเภท	กลุ่มตัวอย่างประชากร
สมเด็จพระเจ้าพระยา	2,135	82
ศรีธัญญา	3,014	115
รวม	5,149	197

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนของกลุ่มตัวอย่างประชากร

3. จากนั้นสุ่มชื่อผู้ป่วยจิตเภทที่มีลักษณะตามเกณฑ์ จากบัตรประจำตัวผู้ป่วยที่แผนกผู้ป่วยนอก ในวันที่ผู้ป่วยมารับการรักษา และแพทย์รับไว้รักษาในโรงพยาบาล โดยใช้วิธีสุ่มตัวอย่างอย่างมีระบบ (Systematic Random Sampling) โดยเลือกผู้ป่วยคนที่ 1, 2, 3 และ 5 ตามลำดับ เลือกเพียงวันละ 5 คน

4. เมื่อได้ชื่อผู้ป่วยแล้ว ผู้วิจัยก็จะตามผู้ป่วยไปที่หอผู้ป่วย เพื่อขอสัมภาษณ์ครอบครัวผู้ป่วยที่นำส่งผู้ป่วยที่มีคุณลักษณะตรงตามเกณฑ์การเลือกประชากรที่กำหนด โดยสัมภาษณ์ครอบครัวผู้ป่วยในวันนั้น ในขณะที่ผู้นำส่งผู้ป่วยมีลักษณะไม่ตรงตามเกณฑ์ ผู้วิจัยจะขอความร่วมมือกับหัวหน้าหอผู้ป่วย ให้นัดครอบครัวผู้ป่วยมาให้สัมภาษณ์ในวันต่อไป

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสัมภาษณ์ ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นทั้งหมด 4 ชุด ซึ่งมีขั้นตอนการสร้างดังนี้

1. ศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร วารสาร และงานวิจัยต่าง ๆ เพื่อหากรอบแนวความคิด เนื้อหาต่าง ๆ เพื่อนำมาสร้างแบบวัด

2. นำแนวคิดเนื้อหาเรื่องต่าง ๆ เหล่านี้มากำหนดทฤษฎีเฉพาะในการวิจัยของตัวแปรแต่ละตัวที่จะศึกษาในครั้งนี้นำมาสร้างแบบวัดที่มีลักษณะสอดคล้องตรงกับเกณฑ์ของทฤษฎีเฉพาะนั้น ๆ

3. ดำเนินการสร้างแบบสัมภาษณ์แต่ละชุด ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ชุดที่ 1 แบบสัมภาษณ์ สถานภาพส่วนบุคคลของตัวอย่างประชากรเกี่ยวกับอายุ เพศ การศึกษา รายได้ ลักษณะครอบครัว จำนวนปีที่เจ็บป่วย ลักษณะความสัมพันธ์ของผู้ป่วยในครอบครัว

ชุดที่ 2 แบบวัดโครงสร้างเครือข่ายการสังคม ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นเองโดยใช้แนวความคิดของ ฉวีวรรณ แก้วพรหม (2529) และจวิชัยวัตร คมพยัคฆ์ (2533) เครื่องมือสร้างขึ้นนี้เป็นแบบ สัมภาษณ์ที่มีลักษณะแบบเติมข้อความ ตามความรู้ของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ ได้แก่ ขนาดของกลุ่มสังคม ชนิดของความสัมพันธ์ของสมาชิกในกลุ่มสังคม ระยะเวลาที่ใช้ในการติดต่อ ความถี่ในการติดต่อ วิธีที่ใช้ในการติดต่อ การสนับสนุนทางสังคมที่ได้รับจากบุคคลในเครือข่ายทางสังคม

ชุดที่ 3 แบบวัดการสนับสนุนทางสังคมเป็นเครื่องมือวัดถึงชนิดและปริมาณของการได้รับการสนับสนุนทางสังคมที่สมาชิกในครอบครัวได้รับ ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นเองโดยศึกษาจากแนวคิดทฤษฎีและเอกสารที่เกี่ยวข้อง แบบวัดการสนับสนุนทางสังคมที่สร้างขึ้นนี้เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยให้ครอบครัวผู้ป่วยจิตเภทรายงานปริมาณการสนับสนุนทางสังคมที่ได้รับ โดยแบ่งแบบวัดเป็น 3 กลุ่ม คือ

1. การสนับสนุนด้านกำลังใจและความห่วงใย จำนวน 12 ข้อ
ได้แก่ข้อ 1 ถึง ข้อ 12

2. การสนับสนุนด้านการดูแลช่วยเหลือ และให้คำแนะนำเกี่ยวกับการดูแลผู้ป่วย จำนวน 10 ข้อ ได้แก่ ข้อ 13 ถึง ข้อ 22

3. การสนับสนุนด้านค่าใช้จ่ายและแรงงานจำนวน 8 ข้อ ได้แก่

ข้อ 23 ถึง 30

การให้คะแนน

จริงมากที่สุด	ให้	4	คะแนน
จริงเป็นส่วนมาก	ให้	3	คะแนน
จริงบ้างบางส่วน	ให้	2	คะแนน
ไม่จริงเลย	ให้	1	คะแนน

เกณฑ์การแปลผลคะแนนเฉลี่ย

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง	3.50 - 4.00	หมายถึง	การสนับสนุนทางสังคมระดับสูง
คะแนนเฉลี่ยระหว่าง	2.50 - 3.49	หมายถึง	การสนับสนุนทางสังคมระดับปานกลาง
คะแนนเฉลี่ยระหว่าง	1.00 - 2.49	หมายถึง	การสนับสนุนทางสังคมระดับต่ำ

ชุดที่ 4 แบบวัดการเผชิญภาวะเครียดของครอบครัวผู้ป่วยจิตเภทผู้ใหญ่

ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการศึกษา แนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัย เกี่ยวกับการเผชิญภาวะเครียดของครอบครัวผู้ป่วย รวมทั้งแบบวัด Coping Health Inventory For Parents (CHIP) ของ แมคคัมบีน McCubbin 1983 : 359 - 367) จากนั้นจึงสร้างแบบวัดการเผชิญภาวะเครียดของครอบครัวผู้ป่วยจิตเภทแบบวัดที่สร้างขึ้นประกอบด้วยข้อคำถามประเภทแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยให้ครอบครัวผู้ป่วยจิตเภทผู้ใหญ่ รายงานถึงความรู้สึกที่เกิดขึ้นหรือวิธีการเผชิญปัญหาเมื่อเกิดภาวะเครียด โดยแบ่งแบบวัดการเผชิญภาวะเครียดเป็น 3 มิติ คือ

1. มิติที่เน้นการรักษาบูรณาการภายในครอบครัว ได้แก่ ความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ความสามัคคี การประเมินสถานการณ์ที่เผชิญอยู่ จำนวน 17 ข้อ คือ ข้อ 1 ถึง ข้อ 17

2. มิติที่เน้นการรักษาความมั่นคงทางจิตใจ ได้แก่ การรักษาคุณค่าตนเอง ความมั่นคงทางจิตใจจำนวน 18 ข้อ คือข้อ 18 ถึง ข้อ 35

3. มิติที่เน้นการเข้าใจการเจ็บป่วย ได้แก่ การทำความเข้าใจเกี่ยวกับการเจ็บป่วยด้วยตนเอง และทำความเข้าใจเกี่ยวกับการเจ็บป่วยจากครอบครัวผู้ป่วยอื่น ๆ ที่ป่วยเป็นโรคจิตเภทเหมือนกัน จำนวน 9 ข้อ คือข้อ 36 ถึง ข้อ 44

เกณฑ์การให้คะแนน

ใช้วิธีในข้อความนั้นเกือบตลอดเวลา	ให้	3	คะแนน
ใช้วิธีในข้อความนั้นบ่อย	ให้	2	คะแนน
ใช้วิธีในข้อความนั้นเป็นบางครั้ง	ให้	1	คะแนน
วิธีในข้อความนั้นไม่เคยใช้เลย	ให้	0	คะแนน

การแปลผลคะแนน โดยถือตามเกณฑ์คะแนนเฉลี่ยดังนี้

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 2.50-3.00	หมายถึง	การเผชิญภาวะเครียดของครอบครัวผู้ป่วยอยู่ในระดับสูง
คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.50-2.49	หมายถึง	การเผชิญภาวะเครียดของครอบครัวผู้ป่วยอยู่ในระดับปานกลาง
คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 0-1.49	หมายถึง	การเผชิญภาวะเครียดของครอบครัวผู้ป่วยอยู่ในระดับต่ำ

การแปลผลโดยถือตามเกณฑ์คะแนนดิบ โดยส่วนรวม

คะแนนระหว่าง 90 - 132	หมายถึง	การเผชิญภาวะเครียดระดับสูง
คะแนนระหว่าง 45 - 89	หมายถึง	การเผชิญภาวะเครียดระดับปานกลาง
คะแนนระหว่าง 0 - 44	หมายถึง	การเผชิญภาวะเครียดระดับต่ำ

คุณภาพของเครื่องมือ

การหาคุณภาพของเครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้ โดยการหาความตรงตามเนื้อหาและความเที่ยงของเครื่องมือมีขั้นตอนดังนี้

1. การหาความตรงตามเนื้อหา นำเครื่องมือทุกชุดที่สร้างขึ้นให้อาจารย์ที่ปรึกษาผู้ควบคุมการวิจัยตรวจแก้ไขเนื้อหาภาษาแล้วนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 11 ท่าน ซึ่งเป็นบุคคลที่มีความรู้และประสบการณ์ด้านการพยาบาลจิตเวช 2 ท่าน อาจารย์พยาบาล 7 ท่าน จิตแพทย์ 1 ท่านและนักจิตวิทยา 1 ท่าน (ดังรายนามอยู่ในภาคผนวก) ตรวจสอบความตรงด้านเนื้อหา ความถูกต้องของการวัดและความเหมาะสมของภาษาที่ใช้และนำมาปรับปรุงแก้ไขปัญหา กับอาจารย์ที่ปรึกษาโดยถือเกณฑ์ร้อยละ 80 ของผู้ทรงคุณวุฒิยอมรับและเห็นชอบด้วย

2. การหาความเที่ยง นำแบบวัดที่ปรับปรุงแล้ว ไปสัมภาษณ์ครอบครัวผู้ป่วยจิตเภทที่มีลักษณะเดียวกับประชากรที่ศึกษา จำนวน 30 คน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงของแบบวัดโดยวิเคราะห์หาค่าความเที่ยง ด้วยการวัดความคงที่ภายในด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ของครอนบาค (Cronbach Alpha Coefficient) (บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์ : 2532) ผลการวิเคราะห์ได้ดังนี้

ชุดที่ 3 แบบวัดการสนับสนุนทางสังคม ของครอบครัวผู้ป่วยจิตเภท ได้ค่าความคงที่ภายในของแบบวัดเท่ากับ 0.88

ชุดที่ 4 แบบวัดการเผชิญภาวะเครียด ของครอบครัวผู้ป่วยจิตเภท ได้ค่าความคงที่ภายในของแบบวัดเท่ากับ 0.82

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการทำวิจัยกระทำโดยผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัย 1 ท่าน ซึ่งเป็นพยาบาลจิตเวช มีขั้นตอนการรวบรวมข้อมูลดังนี้

1. เตรียมผู้ช่วยวิจัยโดยผู้วิจัยอธิบาย ข้อมูลเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ขอบเขตของการวิจัย การคัดเลือกประชากร รายละเอียด ของแบบสัมภาษณ์และประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย ให้ผู้ช่วยวิจัยทราบก่อนที่จะเก็บรวบรวมข้อมูล

2. นำหนังสือแนะนำตัวจากบัณฑิตวิทยาลัย ถึงผู้อำนวยการโรงพยาบาล สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอและโรงพยาบาลศิริราชฯ ติดต่อขออนุญาตหัวหน้าพยาบาล หัวหน้าหน่วยและพยาบาลผู้รับผิดชอบ เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์และการเก็บรวบรวมข้อมูล

3. เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ ดำเนินการดังนี้

3.1 กำหนดวันสัมภาษณ์ โดยสัมภาษณ์ทุกวัน เวลา 7.30 - 16.00 น. ตั้งแต่วันที่ 20 ธันวาคม 2533 ถึงวันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2534 จนครบ 197 คน โดยเลือกครอบครัวผู้ป่วยจิตเภทที่มีคุณลักษณะตรงตามเกณฑ์การเลือกประชากรที่กำหนดไว้ จากบัตรประจำตัวผู้ป่วยที่แยกผู้ป่วยนอก โดยเลือกผู้ป่วยคนที่ 1, 3, 5 ตามลำดับ เมื่อได้ชื่อผู้ป่วย ผู้วิจัยก็จะตามผู้ป่วยไปหผู้ป่วย เพื่อสัมภาษณ์ครอบครัวผู้ป่วยที่นำส่งผู้ป่วยในวันนั้น หรือนัดสัมภาษณ์ วันต่อไป ในกรณีผู้นำส่งมีคุณลักษณะไม่ตรงตามเกณฑ์ที่กำหนด

3.2 เมื่อครอบครัวผู้ป่วยยินดีให้ความร่วมมือผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยจึงทำการสัมภาษณ์ ตามแบบสัมภาษณ์ คนละประมาณ 30-45 นาที

4. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูล กำหนดรหัสของข้อมูลและรหัสของข้อมูลทั้งหมด แล้วนำมาวิเคราะห์เครื่องคอมพิวเตอร์

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากกลุ่มประชากร จำนวน 197 คนมาวิเคราะห์ทางสถิติ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จ SPSS/PC (Statistical Package For The Social Sciences) ดังนี้

1. วิเคราะห์ปัจจัยส่วนตัว ของตัวอย่างประชากรโดยการแจกแจงความถี่ และร้อยละ
2. วิเคราะห์โครงสร้างเครือข่ายทางสังคม โดยการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ หาค่าเฉลี่ยและค่าที่มากที่สุด
3. วิเคราะห์การสนับสนุนทางสังคม โดยการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ และหาค่าเฉลี่ย
4. วิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของปัจจัยส่วนตัว การสนับสนุนทางสังคม และการเผชิญภาวะเครียด โดยการคำนวณค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบ เพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient) และทดสอบค่าที (t-Test)

5. วิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์หุคูณของ ปัจจัยส่วนตัว การสนับสนุนทางสังคมและการเผชิญภาวะเครียดโดยใช้เทคนิคสหสัมพันธ์หุคูณ (Multiple Correlation Technique) และทดสอบค่าสถิติส่วนรวมเอฟ และสร้างสมการพยากรณ์ การเผชิญภาวะเครียดในรูปคะแนนมาตรฐาน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย